

Sygn. akt III UK 79/14

POSTANOWIENIE

Dnia 19 listopada 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriłło

w sprawie z odwołania H. R.
od decyzji Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego w S.
o dalsze prawo do renty rodzinnej po zmarłym mężu J. R.,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 19 listopada 2014 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 16 stycznia 2014 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. odstępuje od obciążania ubezpieczonej kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 16 stycznia 2014 r. oddalił apelację ubezpieczonej H. R. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w S. z dnia 16 kwietnia 2013 r., mocą którego oddalono jej odwołania od decyzji Dyrektora Wojskowego Biura Emerytalnego w S. z 8 czerwca 2010 r., którą unieważniono decyzję z dnia 31 maja 2001 r. przyznającą ubezpieczonej prawo do tej renty rodzinnej po zmarłym mężu bezterminowo i od decyzji z 25 stycznia 2013 r., którą podtrzymano w mocy nieostateczną decyzję z 8 czerwca 2010 r.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną ubezpieczonej. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego: art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 8, poz. 66 ze zm.) w związku z art. 38 ust. 1 i art. 44 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin w związku z art. 156 § 1 pkt 2) k.p.a. oraz art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, przez uznanie, że organ rentowy może orzekać o wstrzymaniu prawa do renty wskutek odkrycia okoliczności, które sam błędnie stwierdził przyznając prawo do renty oraz, że w związku z tym zamiast stwierdzać nieważność decyzji o przyznaniu prawa do świadczenia orzeka o wstrzymaniu wypłaty świadczenia. Zdaniem ubezpieczonej, taka interpretacja przepisów stoi w sprzeczności z konstytucyjną zasadą ochrony praw nabytych i jest próbą obejścia bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa mówiących o trybie i sposobie stwierdzania nieważności decyzji. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...), a także o zasądzenie od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, polegające na tym, że Sąd w ślad za organem rentowym uznał, iż można nie stwierdzać nieważności decyzji, a orzekać o ustaniu prawa do świadczenia wskutek stwierdzenia błędu popełnionego przez organ rentowy przy przyznawaniu świadczenia. Koniecznym jest rozstrzygnięcie, czy w zakresie zabezpieczenia społecznego realizowana jest konstytucyjna ochrona praw nabytych na podstawie przepisów prawa i decyzji wydanej przez organ rentowy. Należy zbadać i odpowiedzieć na pytanie, czy organ rentowy ma prawo *de facto* zmieniać swoje własne decyzje po 10 latach od ich wydania stwierdzając, że wcześniej błędnie interpretował przepisy prawa. Zdaniem ubezpieczonej, postępowanie organu rentowego godzi w konstytucyjne prawa ubezpieczonej jako obywatela. Organ rentowy nie może swobodnie kształtować sytuacji prawnej ubezpieczonej w zakresie zabezpieczenia społecznego tylko i wyłącznie na podstawie swobodnej interpretacji przepisów prawa. Prawo

ubezpieczonej do renty, skoro zostało ukształtowane na podstawie decyzji organu rentowego na mocy obowiązujących przepisów nie może być odbierane tylko dlatego, że w chwili obecnej organ rentowy odmiennie interpretuje przepisy stwierdzając, że popełnił błąd przyznając prawo do renty zamiast stwierdzać nieważność decyzji. Jest to uzasadnione tym bardziej, iż ubezpieczona przez okres pobierania renty, to jest przez okres 10 lat, ukształtowała swoje życie zawodowe i prywatne w oparciu o otrzymywane świadczenie z zabezpieczenia społecznego pokładając wiarę w stabilność decyzji organu rentowego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a w przypadku przyjęcia skargi do rozpoznania - o jej oddalenie; a ponadto o zasądzenie od skarżącej na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, bądź istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, czy też zachodzi nieważność postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W konsekwencji tegoż w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na

możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007, z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/8, LEX nr 459291, z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

W razie powołania tej przesłanki przedsądu, jaką jest występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie każde więc orzeczenie, nawet błędnie wydane, zasługuje na kontrolę w postępowaniu kasacyjnym (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147, z dnia 18 marca 2004 r., I PK 620/03, LEX nr 513011, z dnia 8 lipca 2004 r., II PK 71/04, LEX nr 375715 i z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy wypada stwierdzić, że skarga kasacyjna w zakresie wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania nie spełnia wymagań stawianych temu nadzwyczajnemu środkowi zaskarżenia. Sugerując występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, autor skargi nie tylko nie nawiązał w sposób generalny i ogólny do przepisów prawnych, na bazie których podjął próbę konstruowania tego zagadnienia, ale w ogóle nie wskazał jakichkolwiek przepisów mających stanowić jego podstawę. Argumentów za istnieniem powołanej przesłanki przedsądu należałoby zatem poszukiwać w innych elementach konstrukcyjnych skargi, zwłaszcza w zarzutach kasacyjnych i

ich uzasadnieniu. Nie jest to jednak rolą Sądu Najwyższego na etapie badania okoliczności przemawiających za przyjęciem skargi do rozpoznania.

Reasumując: wobec niewykazania istnienia powołanej przesłanki przedsądu, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.